

Oversigt over forekomster af rød- og gullistede arter på Møn og Nyord

Foto : Sortpletet Blåfugl på gøgeurt på Høvblege. Per Stadel Nielsen

*Udarbejdet af Skov- og Landskabsingeniørstuderende Kenneth Jensen (ansvarshavende),
Margrethe Kastrup Hejlskov, Louise Larsen og Rune Lyngbo Kristensen for Pilotprojekt
Nationalpark Møn. December 2004.*

1. Beskrivelse af opgaven

Opgaven skal illustrere hvor forekomster af sjældne arter findes på Møn og er udarbejdet i forbindelse med Pilotprojekt Nationalpark Møn.

Opgaven bliver belyst ved at foretage en optælling af truede arter ud fra rød- og gullisterne fra Storstrøms Amt 1999-2001 (se afsnit 2). Optællingerne er yderligere sammenstillet og præsenteret på kort (se bilag 8).

Rødlisterne er en ”fareliste” over truede arter inden for forskellige organismegrupper. De truede arter er opdelt i 4 internationale kategorier:

- **Forsvundet (Extinct- kategori EX)**
Arter, som er forsvundet eller formodes at være forsvundet fra Danmark efter 1850.
- **Akut truede (Endangered – kategori E)**
Arter med en så stærk negativ bestandsudvikling eller med så små og få bestande, at de er i fare for at uddø i nær fremtid, såfremt de negative faktorer, der for tiden påvirker den, fortsat får lov at virke.
- **Sårbar (Vulnerable – kategori V)**
I fare for at blive akut truet i nær fremtid, såfremt de negative faktorer, der for tiden påvirker dem, fortsat får lov at virke.
- **Sjælden (Rare – kategori R)**
Arter med så små eller få bestande, at de er særligt følsomme for tilfældige menneskeskabte eller naturlige svingninger samt uagtsomhed.

I denne sammentælling er ikke medtaget kategorien Forsvundet, da den ikke er fundet relevant at medtage i forhold til formålet med opgaven.

Gullisten er en dansk opfindelse og er en fortegnelse over hyppigere arter, der er i markant tilbagegang og arter, som Danmark har et særligt ansvar overfor.

Gullisten er opdelt i 2 kategorier:

- **X: Opmærksomhedskrævende.**
Forholdsvis hyppige arter med stærk negativ bestandsudvikling eller meget begrænset udbredelse, som risikerer at blive rødlistede i nær fremtid
- **A: National ansvarsart**
Arter, hvor amtet eller landet rummer så stor en del af den samlede artsbestand, at det medfører et nationalt særligt ansvar for artens beskyttelse.

Begge gullistekategorier er medtaget i sammentællingen.

For yderligere information om emnet henvises til de i afsnit 2 nævnte litteraturhenvisninger.

2. Kildemateriale

Sammentællingerne er foretaget på baggrund af:

- *Rødlistede planter i Storstrøms Amt 1999*, Teknik- og Miljøforvaltningen, Storstrøms Amt
- *Rødlistede fugle i Storstrøms Amt 2001 – status og forvaltning*, Teknik- og Miljøforvaltningen, Storstrøms Amt
- *Rødlistede pattedyr i Storstrøms Amt 2000*, Teknik- og Miljøforvaltningen, Storstrøms Amt
- *Rødlistede insekter i det åbne land – fra eng, mose, overdrev og hede m.v. Storstrøms Amt 2000*, Teknik- og Miljøforvaltningen, Storstrøms Amt
- *Rødlistede svampe i Storstrøms Amt 2001 – status og forvaltning*, Teknik- og Miljøforvaltningen, Storstrøms Amt

Det skal pointeres at de amtslige regionale rød- og gullister er en bearbejdning af den nationale rødliste. Det betyder at nogle arter har en anden status i Storstrøms Amt end i landet som helhed, ligesom der optræder arter på den regionale liste, som der ikke er medtaget i den nationale liste og vice versa.

Rapporten over Rødlistede Padder og Krybdyr (1997) er **ikke** medtaget på grund af manglende eller utilstrækkelig viden om observationsstederne for de medtagne arter i nævnte rødliste.

3. Kommentarer til sammentællingerne

Lokaliteterne er opdelt i henholdsvis øst- og vestmøn (opdelt øst og vest for Stege Nor). For at gøre læsning af optællingerne overskuelige er lokaliteterne opdelt i afgrænsede geografiske grupper, hvor dette er skønnet muligt. Dette gælder fx Høje Møn, Ulvshale m.fl.

Tallene ud for den enkelte lokalitet viser antal af arter i de 5 kategorier. Er der på samme lokalitet 2 forekomster af den samme art, (fx på Høvblege og Jydelejet, som begge er under lokaliteten Høje Møn) tæller de 2 forekomster kun med som én forekomst på lokaliteten

SAMLET OPTÆLLING

Den samlede optælling af alle de inkluderede organismegrupper viser, at der i alt er 341 rødlistede og 138 gullistede forekomster på Møn.

Møn har dermed en unik forekomst af sjældne og truede dyr og planter, som formodentlig kun findes meget få andre steder i landet – om nogen.

De største rød- og gullistede forekomster findes på Høje Møn med samlet 200 rødlistede arter og 65 gullistede arter

På Ulvshale er der i alt 69 rødlistede og 27 gullistede arter og på Nyord henholdsvis 7 og 7 rød- og gullistede arter. I Busene Have er der 6 rød – og gullistede forekomster og i Fanefjord 14 forekomster. Dette viser en udtalt tendens til, at de fleste forekomster er i naturtypen skov. Dette billede stemmer også godt overens med at 54 % af alle rødlistede arter i Danmark forekommer i skov. Yderligere stemmer tallene overens med det faktum, at overdrev på landsbasis rummer næst flest arter med 15 % af alle arter (Kilde : Stolze, M. og Pihl, S.: *Rødliste 1997 over planter og dyr*, Miljø og Energiministeriet 1998, Skov- og Naturstyrelsen, Danmarks Miljøundersøgelser).

Der tegner sig et meget tydeligt billede af at de store forekomster af rød- og gullistede arter på Møn findes på Høje Møn, Ulvshale, Nyord og ved Faneffjord (83 % af det samlede antal for hele Møn og Nyord).

Derudover er der enkelte forekomster spredt ud over Møn, med en overvægt til skovområderne. (Det skal dog tilføjes, at de kendte steder med mange forekomster typisk også er de områder, der er bedst undersøgt. Dermed kan de mindre kendte steder også indeholde forekomster der ikke er observeret på grund af manglende overvågning).

En samlet optælling viser et generelt billede af de truede og sjældne arter på Møn.

Ser man nærmere på de mest truede – de ”Akut truede” kategori E – ses næsten samme tendens, som ved det generelle billede, idet de fleste forekomster af ”Akut truede” er ved Høje Møn, Nyord og Ulvshale (84 % af det samlede antal ”Akut truede” forekomster på Møn).

Der er i alt 57 ”Akut truede” artsforekomster på Møn, hvoraf de 37 er på Høje Møn (64%).
Ulvshale rummer i alt 9 Akut truede artsforekomster og Nyord 3.

OPTÆLLING FUGLE:

Høje Møn har samlet 10 rød- eller gullistede fuglearter. De 4 ”Akut truede” forekomster er henholdsvis Vandrefalk, Lærkefalk, Pirol og Lundsanger

Af optællingen ses det tydeligt hvilken betydning Nyord og Ulvshale har for truede fugle.

Samlet er der 11 rød- og gullistede fuglearter på Nyord. De 3 ”Akut truede” forekomster på Nyord er Brushane, Stor Kobbersneppe og Sydlig Almindelig Ryle (som dog muligvis ikke yngler på Nyord mere, men dog ses årligt på lokaliteten). Ulvshale har samlet 15 rød- eller gullistede arter.

Samlet er der 78 rød- og gullistede fugleforekomster på Møn fordelt med 71 østmøn og 7 på vestmøn

OPTÆLLING PLANTER

På Høje Møn er i alt 26 forekomster af rød – og gullistede planterarter og det er således det område med klart flest rød- og gullistede planteforekomster.

På Ulvshale er der i alt 12 forekomster af rød- og gullistede arter. Den Akut truede art på Ulvshale er Bugtet Frøstjerne, som forefindes på Mågenakken.

På Nyord er der i alt 3 forekomster af rød- og gullistede plantearter.

Samlet er der 71 rød- og gullistede planteforekomster på Møn fordelt med 61 forekomster på Østmøn og 10 på Vestmøn.

OPTÆLLING INSEKTER

På Høje Møn er der sammenlagt 56 rød- og gullistede insektforekomster. På Høje Møn er det særligt på Høvblege der har en stor forekomst af truede insekter med 23 rød- og gullistede forekomster.

De 3 Akut truede forekomster på Høvblege er Azurblå Kalkløber, Brun Nelligeugle og Sortpletlet Blåfugl.

I Ulvshaleområdet er der samlet 32 rød- og gullistede forekomster.

Samlet er der 106 rød- og gullistede insektforekomster på Møn, fordelt på 98 på Østmøn og 8 på Vestmøn.

OPTÆLLING SVAMPE

De fleste svampearter findes i skoven og her særligt i løvskove. Dette bærer optællingen af svampe også tydelig præg af, med hele 167 rød – og gullistede artsforekomster på Høje Møn. Af kildematerialet fremgår det også at det særligt er Klinteskoven (der har en meget stor andel af løvtræ) der indeholder mange af de truede svampearter.

Samlet er der 31 arter i Ulvshale området og 15 forekomster i Fanefjordskoven.

I den forbindelse er det ydermere meget bemærkelsesværdigt at Høje Møn har 20 Akut truede svampearter. Disse 20 Akut truede svampearter udgør dermed 35 % af de samlede 57 Akut truede forekomster der er samlet set for alle organismegrupperne.

Samlet er der 218 rød- og gullistede svampeforekomster på Møn, fordelt på 203 på østmøn og 15 på vestmøn.

OPTÆLLING PATTEDYR

Af Sårbare pattedyrsarter er der registreret forekomster på Møn af Brunflagermus og Vandflagermus og af Sjældne arter er der forekomst af Skovmår (som dog er tvivlsom).

ANTAL ARTER PR. AREAL

Bilag 7 viser antal af rød- og gullistede arter der forefindes ud fra lokalitetens størrelse.

De geografiske områder er af meget forskellige størrelse og dette er naturligvis også med til, at store områder let får relativ flere forekomster end små lokaliteter.

Arealstørrelsen er taget ud fra kortets områdeafgrænsninger. Områdernes størrelse er således ikke en præcis angivelse af den specifikke truede arts biotopstørrelse, da den ikke kendes. Det gælder f.eks. et sted som Keldby, som er et stednavn, men hvor der ikke er nogen præcise angivelser af hvor de rød- og gullistede arter holder til. Arealstørrelserne for nogle lokaliteter, er derfor med stor sandsynlighed for høje, og det giver en væsentlig fejlkilde på flere af områderne – specielt de små lokaliteter hvor der bare er et stednavn. Resultaterne vurderes dog brugbare, bare man tager de nævnte fejlkilder i bregning.

Af resultaterne ses det, at det er stævningsskoven Busene Have, der indeholder flest arter ud fra lokalitetens størrelse. Lokaliteten med tredje flest arter pr. areal er stævningsskoven Mandemarke Have.

Dette stemmer godt overens med det tidligere nævnte om skovenes store biologiske mangfoldighed, og her særligt stævningsskove – og græsningskove tilknyttede store biologiske mangfoldighed.

Af opgørelsen ses det ligeledes at Høje Møn på trods af sin store arealmæssige størrelse, ligger meget højt placeret på listen, og har dobbelt så mange arter pr. areal som Ulvshale.

4. Kommentarer til kort

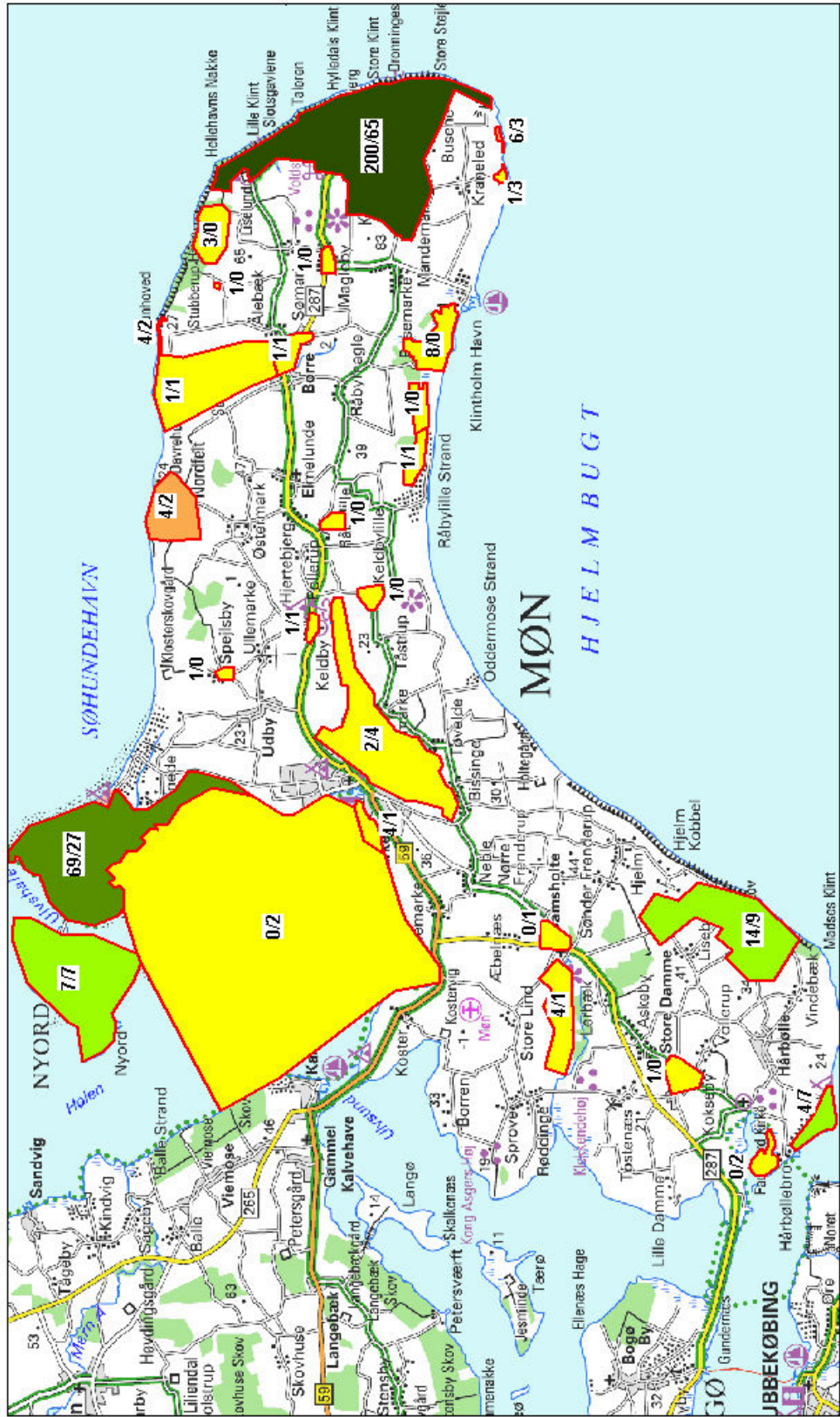
Kortet viser resultaterne fra sammentællingerne visuelt.

Ved betragtning af de mørkeste farver med flest arter ses det, at Høje Møn og Ulvshale skiller sig markant ud fra de andre lokaliteter, ved at have væsentlige flere artsforekomster – i kategorier for dem selv. Dette gælder også på landsplan, hvor der næppe er nogle lokaliteter, hvor der forefindes så mange Rød-og Gullisteforekomster, som på disse 2 lokaliteter.

Af kortet ses det også at området mellem Høje Møn og Ulvshale, ikke skiller sig markant ud fra vestmøn, idet forekomsterne ligger stort set lige spredt og med stort set lige mange forekomster af arter.

I Rødliste 1997 over planter og dyr konkluderes det dog, at et central tema der går igen som en negativ faktor for en stor del af organismegrupperne er isolation af bestande, hvilket således er et argument for at lave større sammenhængende natur. Med de mange spredtliggende forekomster og med Ulvshale og Høje Møn liggende så langt fra hinanden, er der behov for at der skabes ”korridorer” eller lignende, for at hindre en yderligere isolation og fragmentation i den mønske natur.

Det skal pointeres at dette er en kvantitativ analyse af truede dyr og planter på Møn og Nyord. I en fremtidig naturforvaltning på Møn, vil man også skulle prioritere indsatsen ud fra mere kvalitative hensyn. Af resultatet ses det f.eks. svampene er meget rigt repræsenteret med mange arter på nogle lokaliteter, men det store antal arter er ikke nødvendigvis ensbetydende med, at man også skal forvalte naturområderne med mange truede svampearter med tilsvarende stor prioritet til svampene. Her må det ønskes at man laver en prioritering i naturforvaltning ud fra andre kriterier, end kun det antalsmæssige. Det kunne være aspekter som fokus på for eksempel de akut truede arter, arter der er særlige for Møn og Nyord og Danmark, arter der har en nøglefunktion i et område, særlige sårbare arter med dårlige spredningsmuligheder.

Pilotprojekt Nationalpark Møn
 Rød- og Gulliste forekomster på Møn
 Udarbejdet af Kenneth Jensen (Ansvarshavende),
 Margrethe Kastup Hejskov, Louise Larsen,
 Rune Lyngbo Kristensen, December 2004